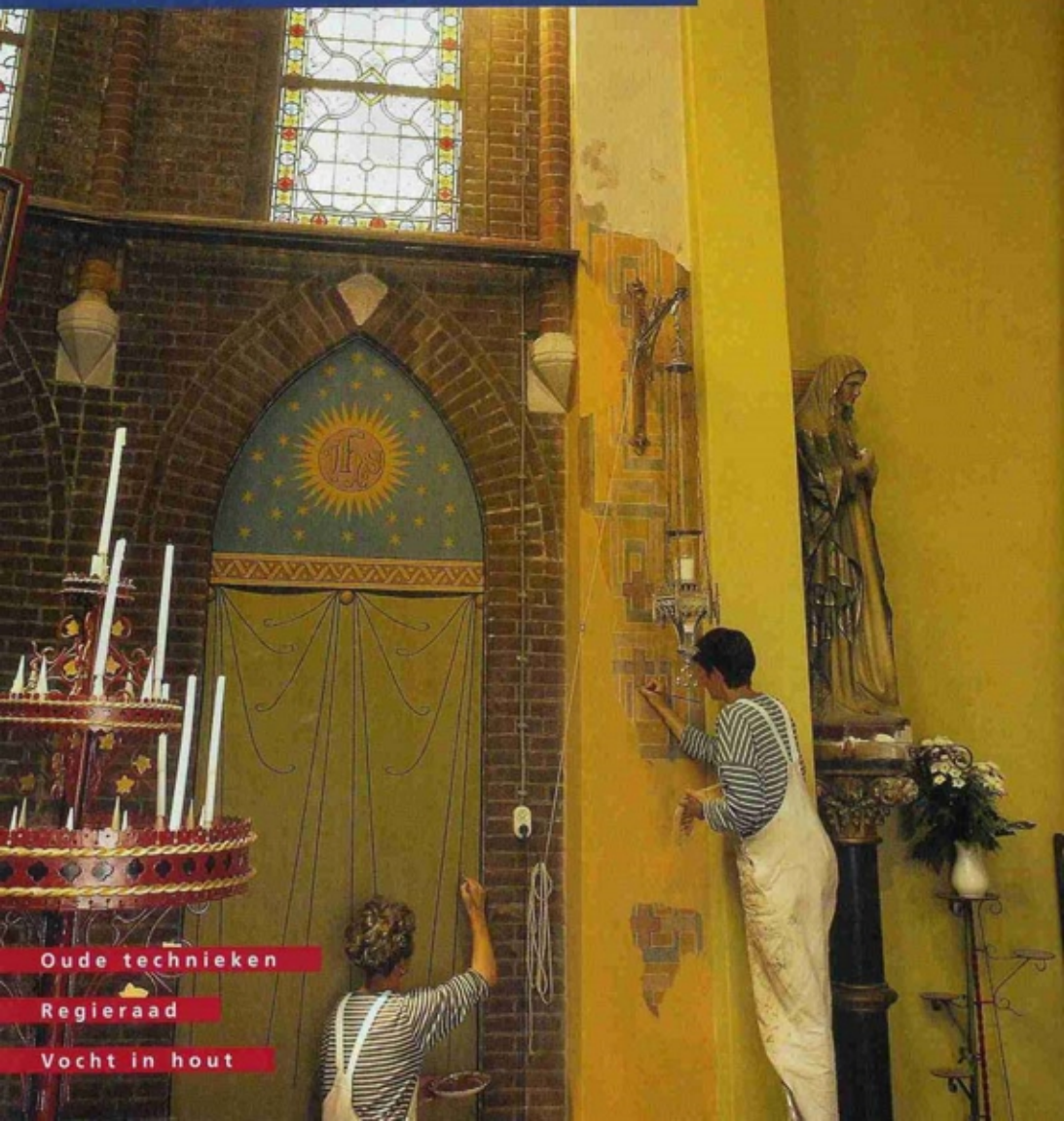

EISMA'S SCHILDERSBLAD

INFORMATIEBRON VOOR DE TOTALE ONDERHOUDSMARKT

Oude technieken

Regieraad

Vocht in hout

ZELDZAME RESTAURATIES

Tijdens de recente restauratie van de Sint Willibrorduskerk in Kloosterburen (Gr.) zijn vier historische muurschilderingen ontdekt in de zeven muurnissen van het priesterkoor. Bij toeval kwamen de gesjabloneerde afbeeldingen tevoorschijn, nadat bouwvakkers asbestplaten verwijderden. Het herstel van twee in zeer slechte staat verkerende muurschilderingen werd meteen in het kerkrestauratieplan opgenomen. De tegenoverliggende identieke twee schilderijen moesten als verloren worden beschouwd. Wel werd besloten dat deze opnieuw in kopie zouden worden aangebracht. Decoratie- en restauratieschildersbedrijf Veldman & Veldman uit Niezijl mocht deze bijzondere opdracht uitvoeren.

Het Duo Veldman & Veldman

De monumentale katholieke kerk uit 1869 in Kloosterburen heeft door de restauratie van de twee muurschilderingen in de nissen van het priesterkoor een extra mooie aanblik gekregen. Wie de werken ooit heeft gemaakt, is tot dusver onbekend. De schilderingen zijn aangebracht tussen 1904 en 1923. Op een van de afbeeldingen is een gordijn zichtbaar, met daarboven een sterrenhemel met zon, waarin de letters IHS zijn geschilderd. In een nis werd ook nog een schildering op hardboard aangetroffen, die waarschijnlijk omstreeks 1930 is gemaakt. Deze werd niet gerestaureerd en herplaatst, maar blijft in het depot van de katholieke kerk bewaard. De bij de kerkrestauratie betrokken architect Kor Holstein uit de stad Groningen schakelde 'tweevrouwsbedrijf' Veldman & Veltman, decoratieschilders uit Niezijl, in voor het herstel van de twee te restaureren muurschilderingen, omdat zij specialisten zijn op dat gebied. Holstein werkt vaker met hen samen.

EXTREME ZOUTUITBLOEI

Na uitgebreid vooronderzoek en een daaruit voortvloeiend plan van aanpak kregen Karin Veldman (43) en Jantina Veltman (36) half maart groen licht van het bisdom, de parochie, monumentenzorg en Holstein om in de Sint Willibrorduskerk aan de slag te gaan. "Er is in deze kerk sprake van een extreme zoutbelasting. Er zijn boorgaten dicht bij de grond zichtbaar waaruit blijkt dat men in het verleden getracht heeft een deel van de vochtproblemen aan te pakken", zegt Karin Veldman. "Ik heb tot nu toe niet eerder in een gebouw gewerkt waarin zo'n hoge zoutbelasting aanwezig was.

Her en der in de kerk zag je de zoutvlokken gewoon aan de bakstenen hangen. Een verklaarbare reden waarom de zoutbelasting juist hier zo groot is, heb ik niet. Dat zou bouwtechnisch onderzoek moeten uitwijzen. We hebben eerst de muurschilderingen in de nissen goed schoon gemaakt met zachte kwasten en borsteltjes, om zo de oppervlakkige zouten, het stof en oude verfdeeltjes goed te verwijderen. Om de ondergrond te stabiliseren, werd daarna door ons Sulfatex vloeibaar met de gloriaspuit opgebracht. Daarna hebben we op dezelfde wijze Funcosil-steenversteviger aangebracht en drie weken op de nissen in laten werken", vertelt Jantina Veltman. De te schilderen oppervlakken ondergingen vervolgens een behandeling met Funcosil diepgrondering, dat de twee vrouwen aanbrachten met de blokkwast. "Met deze drie voorbehandelingen hoop je de zoutuitbloei buiten de deur te houden, al is dat vrijwel een onmogelijke opgave. Zonder voorbehandeling duwt het zout de verf als het ware zo weer van de muren."

Kleine beschadigingen in het pleisterwerk stucen Veldman en Veltman met Relo-multispachtel. Daarna kon het schilderwerk beginnen.

REMMERS

"Voor de restauratie van de oude nissen en het aanbrengen van een kopie hiervan in de twee nieuw gestucte nissen viel onze keus op de siliconen emulsieverf van Remmers, aangezien dit een dampopen en reversibel verfsysteem is", zegt Veldman. "Het was erg moeilijk om de exacte kleuren van de muurschilderingen te achterhalen. Je bent continu verf aan het mengen om de authentieke kleuren zo goed

mogelijk te benaderen. We gebruikten lazurtechnieken ten behoeve van de transparantie." Op twee andere nissen in het priesterkoor werd een nieuwe stuclaag aangebracht omdat de schilderingen daar te zeer waren aangetast. Daar schilderden ze vervolgens twee kopieën van de eerder door hen gerestaureerde muurschilderingen op, zodat er een uniform geheel ontstond. "Verder hebben we nieuwe eikenhoutimitaties aangebracht op drie deuren in de kerk, aangezien de oorspronkelijke in slechte staat verkeerden. Ook hebben we twee begin 20-eeuwse sjabloonvoorstellingen achter twee heiligenbeelden gerestaureerd en een meander in oude stijl terug gebracht." Eind mei voltooiden ze hun werkzaamheden in de katholieke kerk van Kloosterburen. "Wij hebben op restauratiegebied inmiddels een ruime ervaring met olieverf op verschillende ondergronden. We hadden als schilders echter tot dusver nog nooit eerder te maken gekregen met een steenachtige ondergrond met zoutuitbloei. Wat dat betreft was dit een leerzame opdracht voor ons", zegt Veltman. "We werken graag in kerkgebouwen, omdat het een inspirerende werkomgeving is. Via onder andere de Stichting Oude Groninger Kerken en restauratiearchitecten doen we de laatste jaren steeds meer restauratiewerkzaamheden in kerkgebouwen en monumenten. Het werk in Kloosterburen was ook nog eens bijzonder, omdat je in het noorden bijna nergens in kerken zulke fraaie decoraties tegenkomt."

Meylemans

Karin Veldman en Jantina Veltman vormen sinds 1996 een tweevrouwsbedrijf in de schildersbranche. Ze werken zowel op de particuliere als de zakelijke markt en doen vooral binnenwerk. Veltman volgde haar opleiding aan het Hoger Instituut voor decoratie en restauratie Meylemans in België, en is met name gespecialiseerd in marmer- en houtimitaties. Veldman leerde het vak in Nederland van oudere schilders. Een van haar specialismen is trompe l'oeil. Dat levert soms bijzondere opdrachten op. "Zo heb ik onlangs nog op een twintig meter lange muur van een privé-zwembad een enorme trompe l'oeil-schildering moeten maken. Onze orderportefeuille is echter vooral gevuld met restauratieschilderwerk", zegt ze. De twee vrouwen zijn naar eigen zeggen nog steeds leergierig. Zo volgden ze onlangs een cursus kleurhistorisch onderzoek aan het Nationaal Restauratiecentrum in Amsterdam. "Ik wil daar binnenkort ook nog de cursussen 'herkennen van bouwstijlen' en 'onderzoek van ondergronden' volgen", zegt Veldman.